

Nr 142.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till konjunkturinstitutet för budgetåret 1946/47.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under sjunde huvudtiteln (punkterna 21—23) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna såsom förslagsanslag till Konjunkturinstitutet: Avlöningar 95 000 kronor och till Konjunkturinstitutet: Omkostnader 25 000 kronor samt såsom reservationsanslag till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar 100 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 199, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 1 mars 1946, föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning och avlöningsstat för konjunkturinstitutet, avlöningstaten att tillämnas tills vidare från och med budgetåret 1946/47, dels ock å riksstaten för nämnda budgetår under sjunde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag till Konjunkturinstitutet: Avlöningar 138 000 kronor och till Konjunkturinstitutet: Omkostnader 27 000 kronor samt såsom reservationsanslag till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar 100 kronor.

Avlöningsanslaget. Å gällande riksstat är anslaget uppfört med 95 000 kronor.

Konjunkturundersökningar i statlig regi ha bedrivits från och med budgetåret 1936/37. För budgetåren 1936/37—1938/39 bestredos kostnaderna för denna verksamhet från ett under riksstatens sjunde huvudtitel anvisat reservationsanslag till Fortlöpande konjunkturundersökningar. Arbetet hade till en början försökskaraktär, men sedan närmare erfarenhet vunnits angående en lämplig organisation av ett konjunkturinstitut, genomfördes vid 1939 års lagtima riksdag (prop. nr 273) den omorganisation, varigenom institutet fick sin nuvarande struktur. Krigsutbrottet medförde en så småningom skeende inskränkning av institutets verksamhet, och under tiden från våren 1940 till hösten 1943 låg arbetet vid institutet i stort sett nere. De rapporter som under denna tid utarbetades av tjänstemän vid institutet i samarbete med experter från kriskommissionerna innefattade i huvudsak redogörelser för olika sidor av den ekonomiska politiken. Sedan arbetet återupptagits från

och med den 1 oktober 1943, vidtogos vid 1944 års riksdag (prop. nr 109) vissa jämkningar i 1939 års organisation.

För närvarande står institutet under ledning av en nämnd, bestående av fem ledamöter, nämligen riksbankschefen, cheferna för socialstyrelsen, statistiska centralbyrån och kommerskollegium samt en särskilt förordnad ledamot. Nämnden fungerar på samma sätt som styrelsen för ett centralt verk och utgör sålunda den beslutande instansen såväl i vad angår planläggningen i stora drag av institutets arbete och den slutliga avfattningen av institutets publikationer som beträffande anställningsfrågor, arbetsformer o. d. En av nämndens ledamöter är förordnad till jourhavande ledamot. Utöver dessa fem ordinarie ledamöter har Kungl. Maj:t förordnat nio adjungerade ledamöter, representerande olika intresseområden samt nationalekonomisk och statistisk forskning, vilka kunna inkallas, då nämnden har att behandla frågor, som beröra deras intresseområden, eller eljest när nämnden finner lämpligt. Deras uppgift är att underlätta institutets kontakt med näringslivet samt att tillföra nämnden sakkunskap på skilda områden. Enligt gällande bestämmelser äga ordföranden och jourhavande ledamoten uppbära årsarvoden om respektive 1 800 och 2 000 kronor. Övriga ordinarie ledamöter äga rätt att uppbära ersättning med 18 kronor för sammanträdesdag. Adjungerad ledamot äger uppbära dagarvode enligt kommittékungörelsen. Någon ersättning till nämndens ledamöter har under krigsåren icke utbetalats.

Det direkta chefskapet över arbetet inom institutet åvilar en professor och ledare för institutets undersökningar. Såsom självständiga utredningsexpenter under honom äger institutet rätt att ha anställda två sakkunniga. Dessa tre befattningshavare inneha ordinarie anställning och tillsättas medelst förordnande för begränsad anställningstid. Till professorn och de sakkunniga utgår dels lön med 12 000 respektive 10 000 kronor om året, dels rörligt tilllägg och kristilllägg enligt vanliga grunder, varjämte Kungl. Maj:t äger rätt att medgiva förhöjning av lönen med högst 1 500 kronor för år. Docentkompetens har utgjort förutsättning för förordnande å dessa befattningar; för professorsbefattningen har även tillkommit sakkunnigförfarande av samma principiella innebörd som det som föregår professorsutnämning vid universiteten.

Institutets personal i övrigt utgöres av en sekreterare, vilken under professorn svarar för koordinationen av det löpande arbetet och därjämte utför eget utredningsarbete. Sekreteraren uppbär arvode med högst 1 100 kronor per månad. Ytterligare finnas anställda tre assistenter med månadsarvode av högst 900 kronor samt tre amanuenser med månadsarvode av högst 400 kronor. Biträdespersonalen utgöres enligt personalplanen av en kontorist i lönegrad E₀ 9, två kontorsbiträden i lönegrad E₀ 4 samt fyra skrivbiträden. Slutligen äger nämnden att mot dagarvode enligt kommittékungörelsen anlita administrativt biträde av därtill av Kungl. Maj:t förordnad person.

I skrivelse den 28 september 1945 har *nämnden för konjunkturinstitutet* framlagt förslag angående medelsbehovet för nästa budgetår. Sedermera har nämnden i skrivelse den 15 december 1945 framlagt förslag till ändrad

organisation av institutet, innefattande jämväl vissa ändringar i anslagsberäkningarna.

Över nämndens förslag till omorganisation hava yttranden avgivits av *statskontoret* och *allmänna lönenämnden*.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Den vid 1939 års riksdag beslutade organisationen av konjunkturinstitutet har i belysningen av de senaste årens erfarenheter visat sig vara i behov av översyn. Härvid torde i första hand böra upptagas frågan om den ställning, som nämnden för konjunkturinstitutet intager. För närvarande förener nämnden uppgiften att vara en rådgivande och ledande instans i vad rör institutets publikationer med uppgiften att vara administrativ chefsmyndighet för institutet. Nämndens befattning med den sistnämnda uppgiften innebär en överorganisation. De löpande administrativa göromålen kunna med tillfredsställande grad av säkerhet handhavas av institutets chef. Därvid synes den naturliga lösningen vara att ombilda den nuvarande befattningen såsom professor och ledare för institutets undersökningar till en vanlig administrativ chefsbefattning, lämpligen i enlighet med nämndens förslag placerad i lönegraden C 8.

Erfarenheterna från den tid konjunkturinstitutet varit i verksamhet ge emellertid vid handen, att en fullgod rekrytering av institutets befattningar förutsätter nära samarbete med de akademiska institutioner som handha den ekonomiska utbildningen, i första hand Stockholms högskola. Ett sådant samarbete är av betydelse för institutet även därför, att det framstår såsom mycket värdefullt för befattningshavarna vid detta att kunna ventilera de ekonomiska frågor institutet behandlar i de former och den miljö som den akademiska undervisningen erbjuder.

Vid utformningen av institutets organisation framstår det såsom angeläget att underlätta den önskvärda koordinationen med de akademiska institutionerna. Härvid bör i rådande läge även beaktas angelägenheten av att tills vidare bibehålla den nuvarande chefen för konjunkturinstitutet såsom ledare av institutets arbete. Denne har nämligen under sin tjänstgöring — vilken pågått alltsedan institutet i dess ursprungliga form inrättades — utfört ett mycket förtjänstfullt arbete som vunnit uppskattning inom alla läger. Detta måste anses ha väsentligt bidragit till den ställning som konjunkturinstitutet tillvunnit sig och till det värde som institutets forskningsresultat och publikationer tillerkänts i den ekonomiska debatten. För att tillgodose här angivna önskemål torde åt honom böra beredas en fast akademisk ställning samtidigt som han kvarstår såsom chef för institutet.

Med hänsyn till det anförda synes chefsbefattningen i lönegrad C 8 tills vidare icke böra tillsättas. I stället bör vid Stockholms högskola för den nuvarande chefen för institutet, professor Erik Lundberg, inrättas en statlig, personlig professor, som han skall innehava i förening med ett förordnande att uppehålla befattningen som chef för konjunkturinstitutet samt äga behålla, även om förordnandet vid institutet skulle upphöra. Så länge han tjänstgör såsom chef för konjunkturinstitutet, bör lönen till honom såsom innehavare av denna professor utgå av institutets avlöningsanslag i stället för den ordinarie chefslönen. Därjämte bör Lundberg från samma anslag, utöver lön såsom professor vid Stockholms högskola, äga uppbära lämpligt tilläggsarvode, förslagsvis med sådant belopp, att hans sammanlagda löneförmåner motsvara bruttolön i lönegraden C 10 inklusive rörliga tilläggsförmåner. Han bör jämväl beredas statlig pensionsrätt enligt de för professor vid statsuniversitet gällande bestämmelserna; till denna fråga torde jag få återkomma i annat sammanhang.

I anslutning till nämndens förslag bör innehavaren av chefsbefattningen utöver honom tillkommande semester under ytterligare 45 dagar årligen äga att med bibehållande av samtliga löneförmåner åtnjuta ledighet från befattningen vid institutet för bedrivande av personlig vetenskaplig forskning. Samma förmån bör tillkomma Lundberg under förordnande att uppehålla tjänsten.

I händelse Lundberg skulle avgå från förordnandet å chefsbefattningen vid konjunkturinstitutet, torde kostnaderna för den personliga professuren böra överflyttas till anslag under åttonde huvudtiteln i samband med att chefsbefattningen vid institutet i vanlig ordning återbesättes.

Det förslag till provisorisk lösning av chefsfrågan vid institutet, som här framlägges, har ursprungligen utformats av nämnden för konjunkturinstitutet, vilken varit enhällig i denna fråga, varefter förslaget utan erinran granskats av generaldirektören och chefen för statskontoret och ordföranden i allmänna lönenämnden. Vidare har samråd ägt rum med styrelsen för Stockholms högskola, vilken förklarar sig beredd att medverka till förslaget genomförande. Den närmare regleringen av Lundbergs tjänstgöringsskyldighet torde få ske genom överenskommelse mellan styrelsen för Stockholms högskola och nämnden för konjunkturinstitutet. Överenskommelsen bör underställas Kungl. Maj:t för godkännande. I egenskap av innehavare av den nya professuren bör Lundberg vara professor i nationalekonomi, särskilt konjunkturforskning.

I vad rör institutets organisation i övrigt är jag beredd att i stort sett ansluta mig till institutets i skrivelse den 15 december 1945 framlagda förslag. Sålunda böra de två sakkunnigbefattningarna hänföras till lönegraden C 4 och tillsättas med förordnande tills vidare. Med hänsyn till de stora svårigheter, som visat sig föreligga vid rekryteringen till dessa tjänster, synes Kungl. Maj:t böra äga att i undantagsfall å sakkunnigbefattning förordna person utan docentkompetens, därest denne genom tidigare utredningsarbete eller annorledes visat sig särskilt lämpad för sådant arbete.

Befattningen såsom sekreterare bör i överensstämmelse med nämndens förslag vid inplacering i lönegrad hänföras till 26 lönegraden. Då organisationen är avsedd att vara definitiv bör befattningen uppföras å ordinarie stat. Assistenterna vid institutet, vilka liksom hittills böra vara tre till antalet, synas böra bibehållas vid nuvarande löneförmåner, eller arvodesanställning med högst 900 kronor för månad. Av de skäl, som nämnden anfört, bör antalet amanuenser ökas från tre till fyra, och deras arvode bör med hänsyn till de för nästa år beslutade provisoriska lönetilläggen för statstjänstemän m. fl. samt av de orsaker, nämnden åberopat, bestämmas till högst 500 kronor för månad.

Vad beträffar biträdespersonalen hos institutet synes det önskvärt att besätta den nuvarande befattningen såsom kontorist med en person, som äger förutsättningar att sammanhålla det löpande expeditionsarbetet och taga befattning med de tekniska uppgifterna i samband med konjunkturrapporternas färdigställande för tryckning. Behov härav föreligger särskilt med hänsyn till den förhållandevis snabba cirkulation, som förutsatts äga rum på assistent- och amanuensbefattningarna. Befattningen synes på grund härav böra hänföras till 11 lönegraden men tills vidare upptagas på extra ordinarie stat. Av övriga biträden synes lämpligt att i överensstämmelse med nämndens förslag uppföra en kontorsbiträdesbefattning på ordinarie stat, medan för övriga biträden avses extra ordinarie, extra eller arvodesanställning.

Vad beträffar medelsbehovet på avlöningsanslaget för nästa budgetår torde under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän beräknas medel till avlöande av chefen för konjunkturinstitutet efter

bruttolön i lönegraden C 10, 18 000 kronor, minskad med pensionsavdragen för professor vid universitet, 927 kronor. Till avlöning åt de två sakkunniga torde beräknas sammanlagt 24 000 kronor efter lönegrad C 4 och till sekreterartjänsten i lönegrad A 26 930 kronor. Vidare bör för avlöning till ett kontorsbiträde i lönegrad A 4 upptagas 2 950 kronor. Anslagsposten skulle således uppgå till $(18\ 000 - 927 + 24\ 000 + 26\ 930 + 2\ 950 =)$ 53 353 kronor eller avrundat 53 400 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör upptagas 28 800 kronor till avlöningar, beräknade efter 800 kronor per månad, till tre assistenter samt 24 000 kronor till avlöningar, beräknade efter 500 kronor per månad, till fyra amanuenser eller sammanlagt i runt tal 53 000 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra medel anvisas för avlöning av en kansli-skrivare i lönegrad Eo 11 med 4 000 kronor, ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 med 2 780 kronor och av fyra skrivbiträden med 15 600 kronor, motsvarande månadsarvode av 325 kronor. Vidare synes till avlöning av tillfälligt arbetsbiträde, semestervikarier m. m. böra beräknas 1 500 kronor. Anslagsposten skulle sålunda uppgå till $(4\ 000 + 2\ 780 + 15\ 600 + 1\ 500 =)$ 23 880 kronor eller avrundat 24 000 kronor.

Till rörligt tillägg torde böra anvisas 7 600 kronor.

Anslaget skulle sålunda uppföras med $(53\ 400 + 53\ 000 + 24\ 000 + 7\ 600 =)$ 138 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 43 000 kronor. Härav belöper i runt tal 27 000 kronor på de två sakkunnigbefattningarna, för vilka medel icke beräknats i avlöningsstaten för innevarande budgetår, då befattningarna stått vakanta.

Omkostnadsanslaget. Å gällande riksstat är anslaget uppfört med 25 000 kronor.

Den för nästa budgetår föreslagna ökningen av anslaget med 2 000 kronor hänför sig till delposten expenser.

Anslaget till särskilda undersökningar. Enär på detta anslag fortfarande föreligger en avsevärd behållning har någon medelsanvisning utöver ett formellt belopp å 100 kronor icke äskats.

Utskottet.

Den omorganisation, som Kungl. Maj:t föreslår, innebär i huvudsak, att nämnden för institutet befrias från de administrativa uppgifterna, vilka helt anförtros institutets chef. Vidare inplaceras de ordinarie befattningarna vid institutet i löneplan, i samband varmed även sekreteraren och i viss utsträckning jämväl biträdespersonalen erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning.

Nämnda förslag har ej givit utskottet anledning till erinran. Icke heller har utskottet velat motsätta sig den provisoriska anordning, som föreslagits i syfte att bereda institutets nuvarande chef ställning såsom professor vid Stockholms högskola och samtidigt behålla honom såsom chef för institutet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag jämväl i övrigt får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna följande personalförteckning för konjunkturinstitutet:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat:	
1 professor och chef	C 8
2 sakkunniga	C 4
1 sekreterare	A 26
1 kontorsbiträde	A 4;

b) godkänna följande avlöningsstat för konjunkturinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förlagsvis</i>	kronor	53 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förlagsvis</i> ..	»	53 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	24 000
4. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	»	7 600

Summa kronor 138 000;

c) till *Konjunkturinstitutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1946/47 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 138 000 kronor;

d) till *Konjunkturinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor;

e) till *Konjunkturinstitutet*: *Särskilda undersökningar* för budgetåret 1946/47 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

Stockholm den 21 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.